

Medling - det nya sättet att

För ett år sedan infördes den nya medlingslagen i civilrättsliga tvister. Den innebär att Sverige tar det viktiga steget att möjliggöra medling i stället för domstolsprocesser i dessa ärenden.

TEXT NILS FUNCKE FOTO ISTOCKPHOTO, MICKE LUNDGREN, NILS FUNCKE

När en avtalsrörelse gått i stå kallas medlare in. Men när det gäller privaträttsliga tvister tillhör det mer ovanligheterna att en tredje person genom samtal försöker få de som tvistar att bli överens. Sådana tvister hamnar som regel i domstol eller avgörs genom en skiljedom.

Det svenska sättet att slita tvister tar tid och kostar pengar. Enligt en sammanställning från EU tar det i Sverige i genomsnitt 610 dagar att lösa en tvist i domstol när det rör sig om värden runt två miljoner och kostnaden uppgår till en tredjedel av det omtvistade beloppet. Även skiljedomsförfaranden drar ut på tiden och är än kostsammare för parterna. Enligt sammanställningen tar en medling om motsvarande belopp bara 45 dagar och kostnaden utgör bara några procent av det omtvistade beloppet.

För att stimulera medling infördes 1 augusti förra året lag (2011:860) om medling i vissa privaträttsliga tvister. La-

gen emanerar från ett EU-direktiv och regeringens förhoppning är att medling ska bli mer vanligt förekommande bland annat genom att preskriptionstider inte ska kunna falla in under pågående medling (se faktaruta).

Som ett sätt att få fler som hamnar i tvist om till exempel ett arv eller en affärsuppgörelse att använda medlare uppdrog regeringen åt Domstolsverkets att publicera en lista över personer som vill verka som medlare. Omkring hälften av de drygt 60 personer som satt upp sig på listan är advokater och omkring en tredjedel är domare eller före

detta domare. Men här finns också sacionomer och personer som anger titlar som konsult, ekonom, direktör, utredare med flera. Listan publiceras på Domstolsverkets webbplats.

BENGT IVARSSON är en av advokaterna på Domstolsverkets lista.

- Nej, ännu har jag inte haft någon medling inom ramen för den nya lagen,

Bengt Ivarsson.

FAKTA

- Lag (2011:860) om medling i vissa privaträttsliga tvister syftar till att få fler att lösa tvister genom medling.
- Lagen samt ändringar i befintliga lagar omfattar medling i domstol, hyres- och arrendenämnd samt medling i privat regi.
- Tingsrätternas skyldighet att under pågående tvistemål försöka få parterna att anlita medlare skärps.
- Talefrister och preskriptionstider ska inte kunna löpa ut under pågående medling.
- Tystnadsplikt ska gälla för medlare.
- En överenskommelse som tagits fram med hjälp av medlare ska kunna stadsfästas i domstol och därmed bli verkställbar om tvist uppstår kring överenskommelsen.
- Några formella krav för att få kalla sig och agera som medlare ställer inte lagen.
- Den som önskar verka som medlare kan utan någon kvalitetskontroll sätta upp sig på Domstolsverkets lista över medlare. Listan publiceras på myndighetens webbplats www.dom.se.

lösa civilrättsliga tvister

Medling i civilrättsliga tvister kan vara billigare ett alternativ till både domstolsprocesser och skiljeförfaranden.

berättar Bengt Ivarsson som även är vice ordförande i Advokatsamfundet.

Han menar att lagen ännu inte hunnit sätta sig men tror att den kommer att ha en positiv effekt.

-Ju tidigare en kompetent medlare kan gå in i en tvist mellan två parter ju lättare blir det att få dem att komma överens och i bästa fall att en affärsrelation kan bestå. Satsar en part i stället allt på ett kort och lämnar in en stämningsansökan till domstolen så blir klyftan oftast så djup att det inte går att överbrygga den.

EN MEDLING är en form av försoning. Syftet med medlingen är att bägge parter ska känna sig lika nöjda, eller missnöjda med utfallet. Ett utslag i domstol innebär till skillnad mot medling oftast att en av parterna känner sig förfördelad.

En medling i ett tidigt skede spar också pengar och kraft enligt Bengt Ivarsson.

-En tvist som en domstol måste lösa kan dra ut flera år i tid. Det innebär att kostnaderna för ombud blir högre men också att det tar tid och kraft från verksamheten.

Även om lagen inte är särskilt känd tror Bengt Ivarsson att den kommer att bli användbar.

-Jag är inte ensam om att se den som ett positivt sätt att lösa konflikter. Vid en kurs inom Domstolsakademien jag gick tillsammans med andra advokater och domare var vi överens om att den kan bli ett bra instrument.

Bengt Ivarsson betonar att det krävs

rätt kompetens hos medlaren för att det ska bli en bra medling och en slutöverenskommelse som alla inblandade accepterar. En förutsättning enligt honom för att med framgång medla mellan företag är att medlaren besitter juridisk kompetens för att kunna bedöma parternas positioner och möjlighet till framgång vid en prövning i domstol eller skiljenämnd.

Han är därför kritisk till hur Domstolsverket sköter listan över medlare.

-Risken är att personer som kan fylla i ett formulär kommer med på listan eftersom det inte sker någon kvalitetskontroll. En domare som utser en medlare kan givetvis avgöra om en medlare på Domstolsverkets lista har rätt kompetens eller inte. Men om parterna själva tar en medlare från listan kan det bli fel.

DOMSTOLSVERKET ANGER tydligt i anslutning till listan att myndigheten inte gjort någon kontroll av de uppgifter som medlarna lagt ut om sig och att verket heller inte utför någon värdering av medlarnas kompetens.

Vem som helst kan kalla sig medlare eftersom lagen inte ställer några formella krav på

en medlare. Därmed anser sig heller inte Domstolsverket ha någon skyldighet att kontrollera uppgifterna som lämnas.

-Den som söker en medlare kan trots vad Domstolsverket skriver i anslutning till listan uppfatta det som att myndigheten kvalitetsssäkrat medlarna. Antalet medlare på listan är relativt litet i dag. »

”Ju tidigare en kompetent medlare kan gå in i en tvist mellan två parter ju lättare blir det att få dem att komma överens och i bästa fall att en affärsrelation kan bestå.”

Men om det med tiden tillkommer hundratal personer varav en del saknar kompetens kommer listan att förlora i tilltro, menar Bengt Ivarsson.

ADVOKATEN OCH MEDLAREN Gert Nilsson vid Advokatfirman Eldrimner i Stockholm liksom medlaren och socionomen Tamara Maskovic som driver Medlingscentrum i Stockholm menar att medling inte har någon tradition i Sverige medan länder som USA och England ligger långt före och till och med har särskilda universitetsutbildningar för medlare. Vi är mer auktoritetsbundna och vana vid att någon annan bestämmer åt oss.

- Det sitter djupt att när det blir en konflikt så går en part till en tredje person, oftast en domstol, som får bestämma hur det ska bli. Vid medling går parterna gemensamt till en tredje person som blir en opartisk ledare som håller igång samtalet för att få parterna att bli överens, säger Gert Nilsson.

- Bakom varje tvist finns en relation. Det kan vara en affärsrelation eller familjerelation. Syftet med medlingen är att så långt som möjligt lösa en tvist så att rela-

”Vi medlare måste organisera oss för att öka vårt anseende och på sikt få auktorisation.”

Advokaten och medlaren Gert Nilsson och medlaren och socionomen Tamara Maskovic.

tionen i vart fall till någon del kan fortsätta, förklarar Tamara Maskovic.

Den nya lagen ser de bägge som ett steg i rätt riktning för att öka användningen av medlare.

- Dess största betydelse ligger i att lagen blir en form av ”marknadsföring” av medling som ett sätt att lösa konflikter innan de blivit olösliga. Sedan är det givetvis bra att lagen ålägger medlaren tystnadsplikt, att det blir möjligt att få överenskommelsen stadsfäst av en domstol och att preskriptionstiden inte löper ut medan medlingen pågår, säger Gert Nilsson.

Utöver lagen hoppas de också att Domstolsverkets lista ska öka kunskapen om medling som metod.

- Jag delar kritiken mot listan och att vem som helst kan sätta upp sig på myndighetens lista. Det borde ske någon form av kvalitetssäkring. Men problemet är att det inte finns någon standard och att det inte är möjligt att bli auktoriserad som medlare, menar Tamara Maskovic.

Den ”kvalitetsstämpel” som finns utförs av en ackreditering till ett medlingsinstitut i England som den som gått de-

ras utbildning kan erhålla. Men titeln ”medlare” är till skillnad mot till exempel advokat inte en skyddad titel utan kan användas av vem som helst.

- Vi medlare måste organisera oss för att öka vårt anseende och på sikt få auktorisation. En övergripande organisation behövs till vilken endast de som har kompetens kan få ansluta sig. Men där är vi inte på ett tag, tror Gert Nilsson.

Finns det då inte en risk att en utökad lista hos Domstolsverket med personer som inte borde verka som medlare finns med drar ned anseendet för övriga och medling som metod? Hade det inte varit bättre att vänta med att publicera listan tills någon form av kontroll införts?

- Det vore naturligtvis olyckligt att bli förknippad med någon slags hokus-pokus-verksamhet. Men listan är trots allt en början. Om medlingen ökar kommer kraven också att öka vad gäller kvaliteten på och kontrollen av medlarna, säger Tamara Maskovic.

DOMSTOLSVERKETS CHEFSJURIST Agneta Kornstrand förklarar att myndigheten varken har möjlighet eller getts befogenhet att kvalitetssäkra medlarna.

- Redan under remissbehandlingen av förslagen om ändringar av bestämmelserna framfördes önskemål om att det borde ske en kvalitetssäkring av de medlare som skulle omfattas av förteckningen. Men det kravet avvisade regeringen i propositionen, berättar hon.

Enligt regeringen skulle det i och för sig vara välkommet med en kvalitetssäkring. Men regeringen betonade att två parter som enats om medling fick förutsättas ha anledning och motiv att själva undersöka kvalifikationerna hos den tilltänkte medlaren.

- Vi har fått regeringens uppdrag att på lämpligt sätt tillhandahålla en förteckning över personer som förklarar sig villiga att medla. Det har vi gjort på vår webbplats där det också framgår vilken titel respektive medlare har. Men jag vill betona att avsikten eller uppdraget aldrig har varit att vi skulle utföra en kvalitetskontroll av de personer som anmälde sitt intresse av att stå på listan.

Någon statistik om i fall förändringen av bestämmelserna fått någon effekt på antalet medlingar för inte Domstolsverket. Däremot kommer myndigheten till våren att sända ut en enkät för att försöka utröna om de nya bestämmelserna fått någon effekt. ■

